

I. Ekonomický vývoj

1. Základní tendence makroekonomického vývoje¹

Česká ekonomika po zpomalování tempa meziročního růstu HDP v průběhu roku 2011 přešla v 1. pololetí 2012 do mírného poklesu a i nadále se nacházela v záporné produkční mezeře.

Hrubý domácí produkt ve stálých cenách v 1. pololetí roku 2012 meziročně klesl o 0,9 %. Z pohledu výdajů na HDP byla hlavním negativním faktorem domácí konečná spotřeba, jejíž meziroční pokles byl realizován především snížením spotřeby domácností. Tvorba hrubého kapitálu meziročně klesla o 7,5 %, a to i přes mírný nárůst tvorby hrubého fixního kapitálu. Silně negativním faktorem tedy bylo meziroční snížení zásob. Příspěvek zahraničního obchodu k vývoji HDP byl kladný a částečně kompenzoval negativní vlivy ze strany domácí poptávky. Vývozy meziročně vzrostly o 5,0 % a dovozy o 1,9 %. Nižší dynamika dovozů souvisí zejména s poklesem spotřeby domácností.

Mezičtvrtletní poklesy HDP za poslední tři čtvrtletí na bázi sezónně očištěných dat indikují, že ekonomika se opět ponořila do recese. Hrubá přidaná hodnota v 1. čtvrtletí 2012 však mezičtvrtletně vzrostla o 0,7 % v protikladu k poklesu HDP o 0,6 %. To dokládalo silný negativní efekt výnosu daní na produkty a současně zpochybňovalo hodnocení, zda se ekonomika skutečně nacházela v recesi. Nicméně ve 2. čtvrtletí HDP mezičtvrtletně klesl o 0,2 % a současně došlo k mezičtvrtletnímu poklesu hrubé přidané hodnoty o 0,7 %.

Zhoršená ekonomická situace se ve vývoji na trhu práce zatím plně neprojevila. K obvyklému zpoždění za cyklem se přidaly i důvody legislativní, institucionální a patrně i úprava personální strategie podniků. Celková zaměstnanost vzrostla díky pokračujícímu přírůstku sebezaměstnaných. Pokles počtu zaměstnanců sice pokračoval, ale pomaleji než by odpovídalo pozici v cyklu, patrně důsledkem snahy podniků neztratit kvalifikované pracovníky. Na sezónně očištěných datech nezaměstnanosti je již od 2. čtvrtletí patrný nárůst. Ekonomická situace se však viditelně promítla do mezd, nominální růst průměrné mzdy byl nižší než inflace. K jejímu reálnému poklesu v nepodnikatelské sféře trvajícím již od 3. čtvrtletí 2010 se v 1. pololetí 2012 připojila i sféra podnikatelská.

Relativně silný růst spotřebitelských cen v 1. pololetí 2012 byl dán především administrativními opatřeními (zejména zvýšení snížené sazby DPH). Pozice ekonomiky v záporné produkční mezeře neindikuje poptávkové tlaky. Inflace měla nákladový charakter. Měnověpolitická inflace² se pohybovala v rámci tolerančního pásma okolo inflačního cíle ČNB. Meziroční dynamika cen výrobců byla mírná. Nicméně v průběhu pololetí se hladina cen zemědělských výrobců citelně zvyšovala vlivem rostlinných výrobků.

Vnější nerovnováha, vyjádřená poměrem salda běžného účtu (BÚ) k HDP, dosáhla v 1. čtvrtletí 2012 hodnoty -2,5 % (v ročním vyjádření). Meziroční zlepšení BÚ bylo dáno výhradně zvýšením přebytku obchodní bilance. Ostatní položky běžného účtu dosáhly ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku horšího výsledku.

ČNB na konci června 2012 v souvislosti s negativním makroekonomickým vývojem a prakticky nulovými poptávkovými inflačními tlaky snížila 2T repo sazbu z 0,75 % na 0,50 %. V důsledku toho, že 3M sazba PRIBOR vykazovala relativně stabilní chování, se v podstatě neměnily ani tržní úrokové sazby.

¹ Zpracováno na základě statistických dat známých do 10. srpna 2012.

² Bez primárních dopadů změn nepřímých daní.

Vnější prostředí

Světová ekonomika pokračovala v první polovině roku 2012 ve zpomalování. Nejvíce postižena byla ekonomika eurozóny v souvislosti s prohlubujícími se dluhovými problémy jižních členů. Čína snižuje tempo růstu blíže k dlouhodobě udržitelným hodnotám. Ekonomiky USA a Japonska v prvním pololetí dál postupně rostly. Cena ropy Brent se koncem června výrazně propadla až pod 90 USD/barel.

Ekonomika USA zrychlila meziroční růst HDP v prvních dvou čtvrtletích roku 2012. Naproti tomu mezičtvrtletní růst mírně zpomalil. Dařilo se především maloobchodu a automobilovému průmyslu. Růst byl tažen postupně oživující poptávkou domácností a vývozem. Snaha o konsolidaci jak federálního, tak místních rozpočtů se projevila v negativním příspěvku vládních výdajů. Soukromé investice do fixních aktiv a zásob v uvedeném období spíše stagnovaly. FED ponechal úrokové sazby na rekordních minimech 0 – 0,25 % a znovu zdůraznil, že neplánuje zvýšení sazeb minimálně do konce roku 2014. Došlo také k prodloužení tzv. operace Twist, při níž centrální banka nakupuje dlouhodobé státní dluhopisy (6 – 30 let) a směňuje je za krátkodobé (do 3 let). Cílem je zvýšit cenu dlouhodobých bondů, snížit jejich výnosnost do splatnosti a podpořit úvěrování. Meziroční růst spotřebitelských cen se snížil z lednových 3,0 % na červnových 1,5 %. Oživení americké ekonomiky zatím není dostatečně silné, aby zvýšilo tvorbu pracovních míst a snížilo míru nezaměstnanosti, která setrvala na relativně vysokých 8,3 %.

Ekonomika eurozóny se v 1. pololetí 2012 potýkala s propadem investiční aktivity firem a poklesem spotřeby domácností, protichůdně působil rostoucí export. HDP se ve 2. čtvrtletí snížil meziročně o 0,5 %. ECB na oslabení ekonomiky reagovala zmírněním požadavků na přijímaný kolaterál v rámci dodávání likvidity komerčním bankám. Inlace spotřebitelských cen meziročně postupně zpomalila z lednových 2,7 % na 2,4 % v červnu. Na začátku léta bylo na summitu zemí EU dohodnuto ustanovení jednotného bankovního dohledu pod záštitou ECB a umožnění rekapitalizace ohrožených bank přímo ze záchranného fondu (European Stability Mechanism). Kurz eura vůči americkému dolaru během 1. pololetí 2012 oslabil z 1,32 USD/EUR v únoru na červnových 1,24 v důsledku nejistot ohledně řešení dluhové krize a odkrytí problémů španělského bankovního systému s nutností dalších sanací bank. Hospodářský růst silného jádra eurozóny zpomalil a pokles v zemích zasažených dluhovou krizí se naopak prohloubil. Harmonizovaná míra nezaměstnanosti vzrostla v červnu oproti lednu o 0,5 p.b. na 10,3 %.

Německá ekonomika rostla v 1. čtvrtletí 2012 meziročně o 1,2 % a ve 2. čtvrtletí o 1,0 %. Dochází tak k postupnému ochlazení nejsilnější evropské ekonomiky. Velký propad zaznamenaly investice do fixních aktiv a zásob, který byl z části kompenzován mírně rostoucí spotřebou domácností a vlády. Celkově působila domácí poptávka negativně a růst zachraňoval stále silně rostoucí export. Slabou evropskou poptávkou německé firmy úspěšně nahrazují dodávkami na rozvíjející se a rychle rostoucí trhy. Míra nezaměstnanosti se v dubnu o desetinu snížila na 5,5 %, na kterých setrvala.

Slovenská ekonomika si udržela vysoká tempa růstu výhradně díky exportu. Pokles domácí poptávky byl způsobený poklesem tvorby hrubého fixního kapitálu. Ostatní složky domácí poptávky prakticky stagnovaly. Nezaměstnanost postupně mírně rostla až na 13,8 % v červnu. Relativně vysoký růst HDP byl tažen zvyšující se produktivitou práce.

Také polská ekonomika patřila svým růstem HDP v 1. polovině roku 2012 k nejrychleji rostoucím zemím EU. Avšak i zde je patrný pokles investiční aktivity z důvodu ukončení veřejných investic do infrastruktury spojených s fotbalovým šampionátem. Spotřeba domácností působila v Polsku tradičně prorůstově. Nezaměstnanost během pololetí setrvala na

10%. Vlivem administrativních opatření a zvyšování DPH se meziroční míra inflace pohybovala většinu 1. pololetí nad 4 %.

Francouzská ekonomika stagnovala. Do stále hlubší recese mířily Itálie, Španělsko a Řecko. Nezaměstnanost se v Řecku dostala přes 23 %, ve Španělsku dokonce přes 24 %, a stala se tak obrovským sociálním problémem. Do recese spadla také Velká Británie navzdory pořádání letních olympijských her. Domácnosti skokově snížily spotřebu a zvýšily úspory, které však nebyly proinvestovány.

Tabulka č. 1: Hrubý domácí produkt (v %)

	2010	2011	Meziroční růst		Mezičtvrtletní růst	
			2012Q1	2012Q2	2012Q1	2012Q2
EU27	2,1	1,5	0,1	-0,3	0,0	-0,1
EA17	2,0	1,4	0,0	-0,5	0,0	-0,2
Německo	4,2	3,0	1,2	1,0	0,5	0,3
Slovensko	4,2	3,3	3,1	3,0	0,7	0,7
Polsko	3,9	4,3	3,5	2,5	0,6	0,4
Francie	1,7	1,7	0,3	0,3	0,0	0,0
Rakousko	2,1	2,7	1,1	1,0	0,5	0,2
Spojené království	1,8	0,8	-0,2	-0,5	-0,3	-0,5
Itálie	1,8	0,4	-1,4	-2,5	-0,8	-0,7
USA	2,4	1,8	2,4	2,3	0,5	0,4

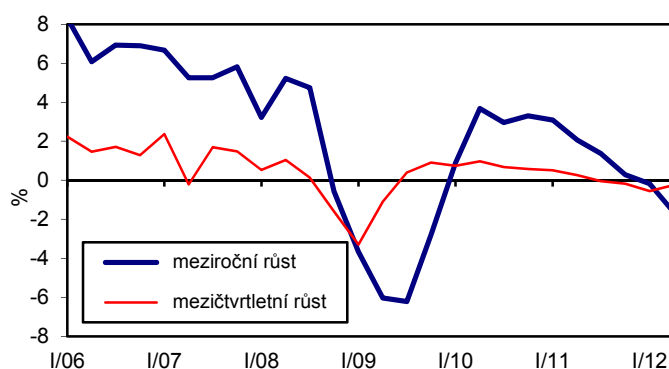
Pramen: Eurostat, růst ve stálých cenách v %, sezónně očištěná data

Cena ropy Brent rostla z lednových 110 USD/barel až na dubnové maximum 125 USD/barel. Ve 2. čtvrtletí se prudce propadla pod 90 USD/barel, tj. na nejnižší hodnoty od roku 2010. Koncem června poté prudce povyskočila na 100 USD/barel. Hlavními faktory poklesu ceny ropy byl nárůst těžby v Saudské Arábii, zhoršení globálního ekonomického výhledu a posilující kurz dolaru.

2. Ekonomický výkon

Hrubý domácí produkt (HDP) v 1. pololetí 2012 meziročně reálně klesl o 0,9 %. Dynamika HDP byla v daném období sestupná. Od 4. čtvrtletí 2011 HDP mezičtvrtletně klesal, což znamená, že z hlediska technického vymezení se česká ekonomika nacházela v recesi.

Graf č. 1: Hrubý domácí produkt

Pramen: ČSÚ, stálé ceny

Meziroční pokles HDP v 1. pololetí 2012 byl brzděn kladným příspěvkem zahraničního obchodu, nicméně dynamika zahraničního obchodu dosahovala podstatně nižších hodnot než v 1. pololetí roku 2011. S výjimkou zanedbatelného kladného příspěvku investic do fixního kapitálu, všechny ostatní složky domácí poptávky přispěly k poklesu HDP. Na ekonomickém

vývoji se i nadále podepisuje vlašný výkon světové ekonomiky a celkově zvýšená míra nejistoty ekonomického prostředí. Ta se projevovala nízkou dynamikou investic do fixního kapitálu a rovněž se negativně odrážela ve spotřebě domácností. Zde je však k nejistotě plynoucí z vývoje vnějšího prostředí nutné připojit nejistotu a přímé negativní dopady plynoucí z již přijatých či zamýšlených opatření ke konsolidaci veřejných rozpočtů. Je nutné podotknout, že intenzivní politické rozepře o připravovaných opatření mohou danou situaci pouze zhoršit, neboť jednoznačně znesnadňují plánování ekonomických subjektů.

Hrubá přidaná hodnota (HPH) v 1. pololetí 2012 klesla o 0,2 %. Její pokles byl brzděn především růstem HPH ve zpracovatelském průmyslu. Z odvětví tržních služeb vzrostla HPH ještě v činnosti v oblasti nemovitostí. Ostatní tržní služby, stavebnictví a zemědělství přispěly v daném období k meziročnímu poklesu HPH.

Nominální HDP v 1. pololetí 2012 vzrostl o 0,5 %, přičemž úhrnná cenová hladina měřená deflátozem HDP vzrostla o 1,5 %. K meziročnímu zvýšení deflátoru HDP v daném období přispěl především růst deflátoru spotřeby domácností. Opačně působilo zhoršení směnných relací, když růst cen vývozu byl nižší než růst cen dovozu.

Ukazatel reálného hrubého domácího důchodu (RHDD) vyjadřuje objem důchodů plynoucích do ekonomiky z realizace produkce, a tedy ve srovnání s HDP zohledňuje efekt změny směnných relací. Vzhledem k tomu, že směnné relace v 1. i 2. čtvrtletí 2012 meziročně klesly, byly poklesy RHDD vyšší, konkrétně ekonomika klesla o 1,0 % v 1. čtvrtletí a o 2,6 % ve 2. čtvrtletí 2012.

2.1. Poptávka

Hrubé domácí výdaje přispěly k poklesu HDP 3,4 p.b. Za negativním příspěvkem hrubých domácích výdajů k růstu HDP v 1. pololetí 2012 stojí jak meziroční pokles výdajů na konečnou spotřebu o 2,3 %, tak pokles tvorby hrubého kapitálu o 7,5 %.

Z hlediska struktury byly výdaje na konečnou spotřebu negativně ovlivněny především snížením spotřeby domácností, které samy o sobě v 1. pololetí 2012 přispěly k meziročnímu poklesu HDP 1,5 p.b. Výdaje na statky dlouhodobé spotřeby stejně jako na statky krátkodobé spotřeby a služby byly meziročně nižší, když poklesy statků krátkodobé spotřeby lze pozorovat již rok a půl. To, že růst DPH v lednu 2012 snížil reálný disponibilní důchod domácností s negativním dopadem do úspor a spotřeby domácností, je poznatek na úrovni faktu. V jaké míře se tento negativní efekt realizoval v jednotlivých skupinách statků a úsporách však závisí na typu domácnosti a naopak se jedná o poznatky, které z dat pouhým pohledem zjistit nelze. S přihlédnutím k informacím, které jsou za českou ekonomiku k dispozici a současným empirickým metodám, tuto otázku nelze přesně zodpovědět ani ex post natož v reálném čase. Chování domácností bylo v daném období kromě faktorů s přímými negativními dopady na reálný disponibilní důchod ovlivněno i vnímanou vyšší mírou nejistoty. Tato skutečnost má naopak za efekt spíše růst úspor na úkor současné spotřeby. Není na místě tento jev chápat jako a priori dočasný.

Spotřeba vlády, jejíž vývoj kvalitativně koresponduje s přijatými plány fiskální konsolidace s cílem stabilizace veřejných financí ČR, přispěla k poklesu HDP 0,1 p.b. Vlivy fiskální konsolidace je třeba chápat v širším kontextu. Mimo vládní spotřeby se negativně promítla do vývoje reálného disponibilního důchodu domácností, a tedy jejich spotřeby. Rovněž je nutné uvažovat dopady na investice z důvodu snižování výdajů na údržbu a rozvoj infrastruktury.

Tvorba hrubého kapitálu přispěla k meziročnímu poklesu HDP 1,8 p.b. Negativní efekt byl z hlediska její struktury způsoben především vývojem změny zásob a ceností, kdy v 1. pololetí 2012 došlo k poklesu o 20,2 mld. Kč, zatímco v 1. pololetí 2011 došlo k růstu o 36,4 mld. Kč. S ohledem na průběh hospodářského cyklu je vývoj změny zásob kvalitativně

smysluplný, nicméně kvantitativní hodnocení je s ohledem na odhad této položky ze strany ČSÚ velmi obtížný. Tvorba hrubého fixního kapitálu v 1. pololetí 2012 sice vzrostla o 0,5 %, avšak ve 2. čtvrtletí zaznamenaly investice do fixního kapitálu meziroční pokles. Negativně byly v 1. pololetí 2012 zasaženy především investice do dopravních prostředků, obydlí a ostatních budov a staveb.

Tabulka č. 2: Výdaje na hrubý domácí produkt

		2010	2011					2012	
			rok	1Q	2Q	3Q	4Q	1Q	2Q
HDP, běžné ceny	<i>mld. Kč</i>	3775	3808	884	961	966	997	896	958
HDP, běžné ceny	<i>mzr. %</i>	1,0	0,9	1,3	0,5	0,7	1,0	1,4	-0,3
HDP, stálé ceny	<i>mzr. %</i>	2,7	1,7	3,1	2,1	1,4	0,3	-0,2	-1,7
Konečná spotřeba	<i>mzr. %</i>	0,6	-1,0	-0,4	-0,8	-1,4	-1,2	-1,8	-2,8
domácností	<i>mzr. %</i>	0,6	-0,7	-0,6	-0,6	-0,7	-0,8	-2,4	-3,6
vlády	<i>mzr. %</i>	0,6	-1,7	-0,3	-1,3	-3,0	-2,1	-0,5	-0,9
neziskových institucí	<i>mzr. %</i>	2,0	1,1	5,2	0,1	-0,2	-0,5	-3,3	0,0
Tvorba hrubého kapitálu	<i>mzr. %</i>	5,9	-1,3	4,2	0,6	-3,4	-5,1	-8,7	-6,5
fixního	<i>mzr. %</i>	0,1	-0,9	-1,7	1,4	-2,6	-0,7	1,7	-0,5
Vývoz	<i>mzr. %</i>	16,4	11,0	19,2	13,0	8,6	4,6	7,7	2,4
Dovoz	<i>mzr. %</i>	16,0	7,5	16,9	10,0	3,7	1,1	4,0	0,0

Pramen: ČSÚ

Čistý vývoz přispěl k růstu HDP 2,5 p.b. Meziroční růsty reálného vývozu a dovozu však v 1. pololetí 2012 dosáhly významně nižších hodnot než ve stejném období předchozího roku, což je důsledkem zhoršeného vývoje vnějšího prostředí. Rovněž lze pozorovat relativně vyšší růst vývozu nad dovozem v 1. pololetí 2012 ve srovnání s 1. pololetí 2011, což je dáno významně slabší domácí poptávkou.

2.2. Nabídka

Zpracovatelský průmysl přispěl k růstu HPH 1,2 p.b. Jeho reálný růst v 1. pololetí 2012 o 4,8 % je úzce spjat s vývojem zahraničního obchodu. Tempo růstu HPH ve zpracovatelském průmyslu však bylo ve 2. čtvrtletí 2012 významně nižší než v 1. čtvrtletí 2012. Naopak meziroční pokles HPH v odvětví stavebnictví o 10,5 % a obchodu, dopravy, ubytování a pohostinství o 0,5 % souvisí s poklesem reálné spotřeby domácností a poklesem investic do obydlí a ostatních budov a staveb. Z pohledu tržních odvětví HPH meziročně klesla o 6,2 % i v odvětví informačních a komunikačních činností a o 5,2 % v peněžnictví a pojišťovnictví.

Tabulka č. 3: Produktivita práce a jednotkové náklady práce (podle národních účtů)

		2010	2011					2012	
			rok	1Q	2Q	3Q	4Q	1Q	2Q
HPH, běžné ceny	<i>mld. Kč</i>	3405	3429	799	866	870	895	811	862
HPH, běžné ceny	<i>mzr. %</i>	1,0	0,7	1,2	0,3	0,6	0,7	1,6	-0,4
HPH, stálé ceny	<i>mzr. %</i>	3,4	1,4	3,0	1,8	1,1	-0,3	0,8	-1,1
z toho zpracovatelský průmysl	<i>mzr. %</i>	13,8	9,3	11,7	10,5	7,4	8,0	7,5	2,5
Produktivita práce ¹⁾	<i>mzr. %</i>	5,2	1,1	2,6	1,5	1,0	-0,4	0,6	-1,3
z toho zpracovatelský průmysl	<i>mzr. %</i>	15,4	8,1	9,9	8,6	6,3	7,9	8,4	3,3
Nominální průměrná náhrada ²⁾	<i>mzr. %</i>	3,7	2,5	2,7	3,1	2,1	2,1	3,6	2,2
Jednotkové náklady práce ³⁾	<i>mzr. %</i>	-1,4	1,3	0,1	1,5	1,1	2,5	3,0	3,6
z toho zpracovatelský průmysl	<i>mzr. %</i>	-9,1	-2,9	-4,4	-1,9	-1,2	-4,0	-2,0	0,3

Pramen: ČSÚ, *propočet MF*

Vysvětlivky:

- 1) Hrubá přidaná hodnota ve stálých cenách na jednoho zaměstnaného (fyzické osoby).
- 2) Objem náhrad zaměstnancům v běžných cenách na jednoho zaměstnance (fyzické osoby)
- 3) Poměr nominální průměrné náhrady a produktivity práce

V 1. pololetí 2012 vzrostla zaměstnanost o 0,2 %, což při uvedeném růstu HPH znamená, že produktivita práce v celé ekonomice meziročně klesla o 0,4 %. Z pohledu tržních odvětví byl nejvyšší nárůst zaměstnanosti zaznamenán v odvětvích činnosti v oblasti nemovitostí a peněžnictví a pojišťovnictví. Z pohledu významných tržních odvětví došlo k růstu produktivity pouze ve zpracovatelském průmyslu. Naopak silně klesla produktivita ve stavebnictví, ale rovněž v peněžnictví a pojišťovnictví.

Jednotkové náklady práce v 1. pololetí 2012 meziročně vzrostly o 3,3 %. Z pohledu tržních odvětví byl jejich růst tažen především odvětvími peněžnictví a pojišťovnictví, informační a komunikační činnosti a stavebnictví. Růst jednotkových nákladů práce zcela jasně převýšil deflátor HPH, který vzrostl o 0,7 %. To by mohlo poukazovat na riziko ohrožení mezinárodní cenové konkurenceschopnosti. Nicméně při bližším pohledu na strukturu vývoje produktivity a vývoje reálné průměrné náhrady (nominální průměrná náhrada po zohlednění deflátoru HPH) je zřejmé, že celkový vývoj je z hlediska tržních odvětví způsoben zejména zaostáváním produktivity práce za reálnými náhradami v odvětvích služeb (především peněžnictví a pojišťovnictví) a stavebnictví, která nejsou primárně proexportně orientovaná.

Deflátor spotřeby domácností v 1. pololetí 2012 vrostl o 3,5 %, což naopak převyšuje dynamiku jednotkových nákladů práce. Jinak řečeno z tohoto pohledu průměrná reálná náhrada (nominální průměrná náhrada po zohlednění deflátoru spotřeby domácností) meziročně klesla. Zatímco z pohledu firem tak náklady na výrobní faktor práce v průměru reálně vzrostly, z pohledu domácností jakožto příjemců průměrné náhrady jejich kupní síla naopak poklesla.

2.3. Důchody

Meziroční růst nominálního HDP v 1. pololetí 2012 byl doprovázen růstem náhrad zaměstnancům o 2,4 % a poklesem hrubého provozního přebytku a smíšeného důchodu o 1,1 %.

Z hlediska podílů obou typů důchodů na HDP došlo v 1. pololetí 2012 k mírnému růstu podílu náhrad zaměstnancům na HDP na 42,8 % a k poklesu podílu hrubého provozního přebytku a smíšeného důchodu na HDP na 48,2 % (oboje na základě klouzavých úhrnů, viz Graf č. 2). Podíl čistých daní na HDP v zásadě stagnoval.

Tabulka č. 4: Důchodová struktura hrubého domácího produktu

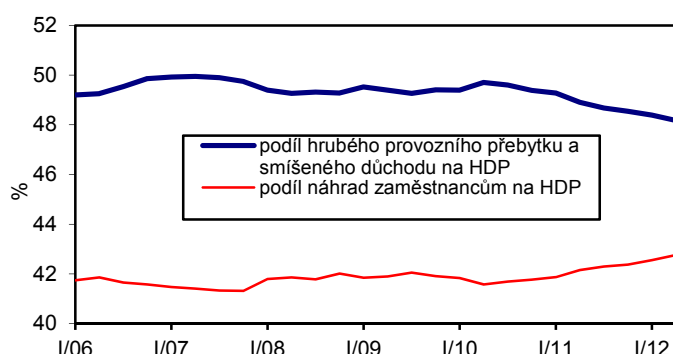
		2010	2011				2012		
			rok	1Q	2Q	3Q	4Q	1Q	2Q
HDP, běžné ceny	mld. Kč	3775	3808	884	961	966	997	896	958
Čisté daně	podíl %	8,9	9,1	8,6	9,5	10,1	8,1	8,5	9,6
Hrubý provozní přebytek a smíšený důchod	podíl %	49,4	48,5	48,0	48,9	48,5	48,8	47,3	48,0
Náhrady zaměstnancům	podíl %	41,8	42,4	43,4	41,6	41,5	43,1	44,1	42,4
zemědělství, lesnictví a rybníkářství	podíl %	0,8	0,9	0,8	0,8	0,9	0,9	0,8	0,8
průmysl	podíl %	12,2	12,7	13,0	12,6	12,4	13,0	13,4	13,0
z toho zpracovatelský průmysl	podíl %	10,7	11,2	11,4	11,1	11,0	11,4	11,8	11,5
stavebnictví	podíl %	2,8	2,6	2,5	2,6	2,6	2,8	2,4	2,5
obchod, ubytování, doprava a pohostinství	podíl %	8,6	8,7	8,9	8,6	8,6	8,7	8,9	8,6
informační a komunikační činnosti	podíl %	1,9	1,9	2,1	1,9	1,9	1,9	2,1	2,0
peněžnictví a pojišťovnictví	podíl %	1,4	1,5	1,7	1,4	1,4	1,4	1,8	1,5
činnost v oblasti nemovitostí	podíl %	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti	podíl %	3,1	3,1	3,1	3,0	3,0	3,2	3,3	3,2
veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče	podíl %	9,6	9,5	9,8	9,2	9,2	9,7	10,0	9,4
ostatní činnosti	podíl %	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9

Pramen: ČSÚ, propočty MF

Mírný nárůst podílu náhrad zaměstnancům na HDP v 1. pololetí 2012 pravděpodobně souvisí s vyšší mírou spotřebitelské inflace v daném období ve srovnání s rokem 2011. Jak již

vyplývalo z předchozí podkapitoly, nárůst náhrad zaměstnancům však vyšší míru inflace v průměru nepokryl.

Graf č. 2: Podíly sumárních složek důchodů na HDP

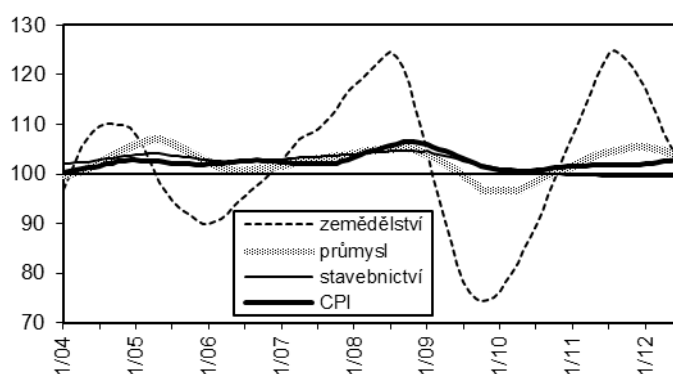
Pramen: ČSÚ, propočet MF, klouzavé úhrny

3. Cenový vývoj

Spotřebitelské ceny v 1. pololetí 2012 vykazovaly vlivem administrativních opatření relativně silný růst. Průměrný meziroční růst spotřebitelských cen činil 3,5 % při předstihu cen zboží proti cenám služeb. K meziroční inflaci nejvíce přispíval oddíl bydlení. Vlivem vysokých korunových cen ropy byly zaznamenány historicky nejvyšší ceny pohonných hmot. Inflace měla nákladový charakter.

Ceny průmyslových výrobců se v 1. pololetí 2012 v průměru meziročně zvýšily o 2,7 %. Hladina cen zemědělských výrobců v 1. pololetí setrvale rostla, přičemž její růst byl tažen cenami rostlinných výrobků a zpomalován cenami živočišných výrobků. Ceny tržních služeb a stavebních prací slabě klesly.

Graf č. 3: Spotřebitelské ceny a ceny výrobců

Pramen: ČSÚ, průměr hladiny cen za posledních 12 měsíců k průměru předchozích 12 měsíců

3.1. Spotřebitelské ceny

Spotřebitelské ceny vykazovaly v 1. pololetí 2012 relativně silný meziroční růst bez zřetelné tendence ke zrychlení či zpomalení. V průměru činil 3,5 %, což je o 1,7 p.b. více ve srovnání s 1. pololetím 2011. Zrychlení cenového růstu, ke kterému došlo na počátku 2012, bylo dáno především administrativními opatřeními³. Jejich průměrný příspěvek činil 2,6 p.b., což je o 1,8 p.b. více než v 1. pololetí 2011. Tento rozdíl je z větší části dán vlivem zvýšení snížené

³ Změny maximálních cen, věcně usměrňovaných cen a ostatní necenová opatření (změna nepřímých daní).

sazby DPH z 10 % na 14 % od počátku roku 2012. V červnu byly spotřebitelské ceny stejně jako v celém 1. pololetí meziročně vyšší o 3,5 % při příspěvku administrativních opatření 2,5 p.b., ze kterého 1,2 p.b. připadalo na dopady změn nepřímých daní. Měnověpolitická inflace⁴ se však pohybovala v rámci tolerančního pásma okolo inflačního cíle ČNB. Inflace si udržela nákladový charakter.

Tabulka č. 5: Index spotřebitelských cen

Oddíl č.	váha v koši ‰	červen 2011		červen 2012	
		sopr=100	příspěvek k růstu	sopr=100	příspěvek k růstu
		%	p.b.	%	p.b.
Úhrn	1000,0	101,8	1,8	103,5	3,5
1	Potraviny a nealkoholické nápoje	149,8	0,8	108,4	1,3
2	Alkoholické nápoje, tabák	96,0	0,3	102,7	0,3
3	Odívání a obuv	35,9	-0,1	97,8	-0,1
4	Bydlení, voda, energie, paliva	280,4	0,7	104,9	1,4
5	Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy	58,0	-0,1	98,8	-0,1
6	Zdraví	23,1	0,0	109,1	0,2
7	Doprava	105,0	0,2	102,4	0,3
8	Pošty a telekomunikace	36,1	0,0	98,4	-0,1
9	Rekreace a kultura	90,4	-0,2	100,1	0,0
10	Vzdělávání	7,8	0,0	102,2	0,0
11	Stravování a ubytování	48,6	0,1	104,3	0,2
12	Ostatní zboží a služby	69,0	0,1	101,7	0,1

Pramen: ČSÚ, stálé váhy roku 2010

Ceny ropy vyjádřené v USD v 1. čtvrtletí 2012 rostly, ve 2. čtvrtletí naopak klesaly. Přes tento pokles však setrvaly na poměrně vysokých úrovních. Česká koruna vůči USD v 1. čtvrtletí sice mírně posilovala, přesto však bylo dosaženo rekordně vysokých korunových cen ropy, které se odrazily v historicky nejvyšších cenách pohonných hmot (motorová nafta v březnu 37,08 Kč/l, benzín Natural 95 v dubnu 37,62 Kč/l). Citelný pokles dolarových cen ropy ve 2. čtvrtletí vedl i přes oslabování české koruny vůči USD k poklesu korunových cen ropy a sestupu cen pohonných hmot z rekordních úrovní. V 1. pololetí 2012 ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku vzrostly průměrné ceny benzínu Natural 95 o 6,8 % a motorové nafty o 8,3 %.

Dvěma největšími přispěvateli k meziročnímu růstu cen v červnu 2012 byly oddíly bydlení a potraviny a nealkoholické nápoje, ve kterých se soustředily dopady administrativních opatření (v bydlení je značná část cen alespoň částečně regulována, v potravinách a nealkoholických nápojích se uplatňuje snížená sazba DPH). Významnější příspěvky vykázaly ještě oddíly alkoholické nápoje a tabák, kde se projeví dopady zvýšení spotřební daně na cigarety, a doprava (podrobněji viz Tabulka č. 5).

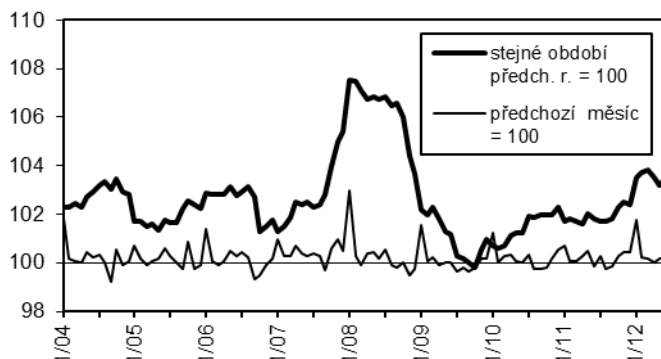
V červnu 2012 ceny zboží úhrnem vzrostly o 3,8 % a ceny služeb o 3,1 %, což je u zboží o 1,4 p.b. a u služeb o 2,1 p.b. více než v červnu 2011. Předstih růstu cen zboží před růstem cen služeb se udržoval ve všech měsících 1. pololetí.

Klouzavá roční míra inflace se v 1. pololetí 2012 zvyšovala a v červnu dosáhla 2,8 %, což je o 0,9 p.b. více než před rokem.

⁴ Bez primárních dopadů změn nepřímých daní.

Také průměrná míra inflace měřená na bázi HICP v 1. pololetí rostla až na červnových 3,2 %. V souhrnu za země EU byla v 1. pololetí s výjimkou června, kdy dosáhla 3,0 %, vyšší nebo rovna než v ČR.

Graf č. 4: Spotřebitelské ceny

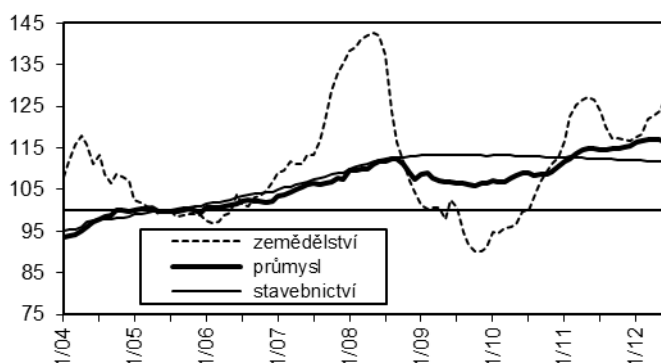

Pramen: ČSÚ

3.2. Ceny výrobců

Ceny průmyslových výrobců v průměru za 1. pololetí 2012 meziročně vzrostly o 2,7 % (o 3,0 p.b. méně než ve stejném období roku 2011). Stejně jako loni se nejvíce zvýšily ceny koxu a rafinovaných ropných produktů.

Graf č. 5: Ceny výrobců

Pramen: ČSÚ, bazické indexy, průměr roku 2005=100

Úroveň cen průmyslových výrobců se na konci 1. pololetí nacházela stejně vysoko jako na jeho počátku. Ceny stavebních prací pokračovaly v mírném poklesu a v 1. pololetí se v průměru snížily o 0,7 % ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku. Ceny tržních služeb přešly ze slabého meziročního růstu v loňském roce do nepatrného meziročního poklesu, který v 1. pololetí činil 0,2 %. Dynamika cenového vývoje v zemědělství se svou kolísavostí i nadále značně odlišovala od ostatních cenových okruhů, přičemž přetrvávaly také velké rozdíly mezi cenovými výkyvy v rostlinné a živočišné výrobě. V průměru za 1. pololetí se ceny zemědělských výrobců o 1,9 % meziročně snížily, a to při zvýšení cen živočišných výrobků o 8,2 % a poklesu cen rostlinných výrobků o 9,0 %. Na konci 1. pololetí se hladina cen zemědělských výrobců těsně přiblížila lokálnímu maximu z roku 2011, přesto se však nacházela citelně pod historickým maximem z května 2008.

4. Trh práce

Zhoršená ekonomická situace se do vývoje na trhu práce v 1. pololetí 2012 zatím plně nepromítla. Zaměstnanost vzrostla meziročně v průměru za pololetí o 7 tisíc osob, nezaměstnanost klesla o 2 tisíce osob. Nepřehlédnutelný nárůst míry ekonomické aktivity ve věku 15-64 let, je sice na první pohled pozitivní, byl však dán zejména demografickým stárnutím obyvatelstva (podrobněji viz kapitola Ekonomická aktivita). Zhoršení ekonomické situace spolu se snahou udržet kmenové zaměstnance se viditelně promítlo do mezd, průměrná mzda reálně klesla.

Tabulka č. 6: Základní ukazatele trhu práce

		2010	2011				2012		
			rok	1Q	2Q	3Q	4Q	1Q	2Q
Zaměstnanost VŠPS ¹⁾	mzr. %	-1,0	-0,3	0,7	0,6	0,3	-0,1	0,1	0,2
Míra nezaměstnanosti VŠPS (15-64 let)	%	7,4	6,8	7,2	6,7	6,6	6,4	7,2	6,8
Míra nezaměstnanosti MPSV ²⁾	%	9,0	8,6	9,6	8,5	8,1	8,1	9,0	8,4
Průměrná mzda evidenční ³⁾	mzr. %	2,2	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	3,3	2,3

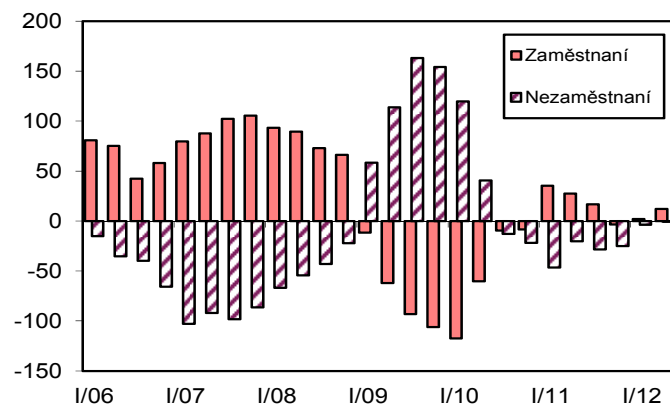
Pramen: ČSÚ, MPSV

Vysvětlivky: 1) Zaměstnaný VŠPS pracoval v referenčním týdnu alespoň 1 hodinu.
 Nezaměstnaný VŠPS nepracoval, práci aktivně hledal a byl schopen nastoupit do 14 dnů.
 2) Nezaměstnaný MPSV vyhověl podmínkám pro registraci na úřadu práce.
 3) Zaměstnanci (přepočtené osoby) v pracovním poměru, včetně odhadu malých podniků.

4.1. Ekonomická aktivita

Zaměstnanost v průměru za 1. pololetí 2012 meziročně vzrostla na 4862 tisíc pracujících osob. Počet osob bez zaměstnání, ale schopných okamžitě pracovat klesl na 360 tisíc. Počet ekonomicky neaktivních osob celkem podle VŠPS klesl meziročně o 0,2 %. Stárnutí populace se zde projeví poklesem počtu žáků a studentů o 3,9 % a nárůstem počtu důchodců o 1,9 %.

Graf č. 6: Ekonomická aktivita

Pramen: ČSÚ, VŠPS, meziroční přírůstky/úbytky v tis. osob

Míra ekonomické aktivity (podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných v populaci) ve věku 15-64 let vzrostla o 0,7 p.b. na 71,0 %, u osob starších než 15 let se zvýšila pouze o 0,1 p.b. na 58,3 %.

K vyššímu nárůstu míry ekonomické aktivity (i míry zaměstnanosti) v kategorii 15-64 let však nedošlo díky růstu zaměstnanosti, ale v důsledku úbytku populace v tomto věkovém rozmezí, daného zejména přesunem početně silných poválečných ročníků přes hranici 65 let, který není kompenzován, neboť na trh práce vstupují velmi slabé populační ročníky.

4.2. Zaměstnanost

Růst celkové zaměstnanosti v 1. pololetí 2012 byl dán dalším přírůstkem počtu podnikatelů. Lze však předpokládat, že důvodem jejich nárůstu byla spíše pokračující daňová optimalizace než zvýšená atraktivita soukromého podnikání.

Firmy zjevně upravily personální strategii z předchozí recese, kdy obtížně získávaly zpět dříve propuštěné kvalifikované pracovníky. Nyní propouštěly méně než by odpovídalo ekonomickému výkonu. Úbytek počtu zaměstnanců proto zatím odpovídal spíše odchodům zaměstnanců do řádného a předčasného důchodu a do sebezaměstnání, než omezování výroby či uzavírání provozů.

V členění podle základních sektorů národního hospodářství působil meziroční růst zaměstnanosti pouze sektor terciární, v sekundárním sektoru počet pracovníků v zásadě stagnoval a v sektoru primárním převážně pokračoval mírný úbytek pracovníků.

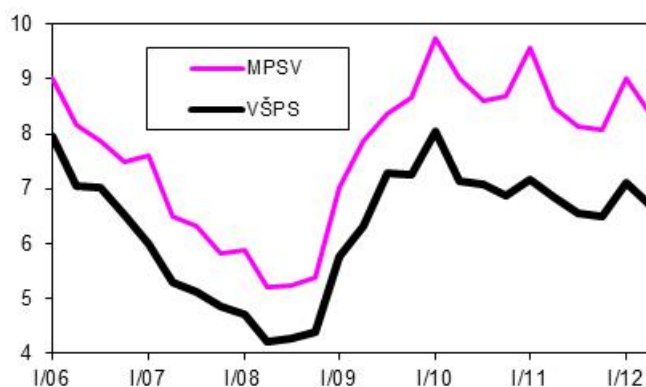
Míra zaměstnanosti ve věku 15-64 let meziročně vzrostla o 0,7 p.b. na 66,0 %, u osob nad 15 let růst o 0,1 p.b. vedl k průměru 54,2 %.

4.3. Nezaměstnanost

Tendence k poklesu nezaměstnanosti ještě v začátku roku převažovala. Ve 2. čtvrtletí již sezónně očištěná data v obou prezentovaných statistikách vykazovala růst. Celkový pokles nezaměstnanosti za pololetí byl dán spíše úpravou strategie podniků (viz kapitola Zaměstnanost). U registrované nezaměstnanosti patrně spolupůsobily i méně výhodné podmínky pro poskytování benefítů spojené s vyššími nároky na hlášení se na úřadech práce, resp. na poštovních úřadech. Aktivnější propuštění patrně dali více než v předchozích letech přednost vlastnímu hledání zaměstnání. Průměrný počet nezaměstnaných registrovaných na úřadech práce meziročně za pololetí klesl na 512 tisíc, podle dat zjišťovaných na základě VŠPS na 360 tisíc.

Průměrná míra nezaměstnanosti podle VŠPS byla za pololetí v podstatě shodná s 1. pololetím 2011 (7,0 %) a byla o více než 3 p.b. nižší než v EU27. Následující graf dokládá, že i když úroveň míry nezaměstnanosti podle obou používaných zjišťování byla vzhledem k definici rozdílná, tendence jejich vývoje jsou obdobné.

Graf č. 7: Míra nezaměstnanosti

Pramen: ČSÚ, MPSV, v %, průměr čtvrtletí

Nabídka volných míst mírně vzrostla, konečný počet neobsazených míst však ukazuje na trvalý kvalifikační a regionální nesoulad nabídky a poptávky. Na 1 volné místo připadalo v průměru za pololetí 13,2 uchazeče. Příspěvek v nezaměstnanosti pobíralo po zpřísnění podmínek v průměru 21,6 % registrovaných uchazečů o zaměstnání, což je o 7,4 p.b. méně než v předchozím roce.

Z regionálního pohledu byl v průběhu 1. čtvrtletí 2012 meziroční přírůstek nezaměstnanosti výjimkou, ve 2. čtvrtletí již byl markantní především v Praze, ale citelný byl i v krajích Královéhradeckém a Ústeckém (pokles nezaměstnanosti pokračoval v 6 krajích ze 14).

4.4. Průměrné mzdy

Relativně příznivý vývoj zaměstnanosti i nezaměstnanosti vzhledem k pozici v cyklu byl podle předběžných výsledků „zaplacen“ reálným poklesem průměrné mzdy v celém národním hospodářství.

Tabulka č. 7: Průměrná mzda

		2010	2011					2012		
			rok	1Q	2Q	3Q	4Q	1Q	2Q	
Průměrná mzda celkem	nominálně	<i>mzr. %</i>	2,2	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	3,3	2,3
	podnikatelská sféra	<i>mzr. %</i>	2,7	2,9	3,3	3,2	2,7	2,6	3,3	2,3
	nepodnikatelská sféra	<i>mzr. %</i>	0,2	0,1	-1,8	-0,9	1,0	1,6	3,4	2,3
Průměrná mzda reálně (CPI)	celkem	<i>mzr. %</i>	0,7	0,5	0,7	0,6	0,6	0,0	-0,4	-1,1
	podnikatelská sféra	<i>mzr. %</i>	1,2	1,0	1,6	1,4	0,9	0,2	-0,4	-1,1
	nepodnikatelská sféra	<i>mzr. %</i>	-1,3	-1,8	-3,4	-2,7	-0,8	-0,8	-0,3	-1,1

Pramen: ČSÚ, Podniková evidence, přepočtené počty, včetně dopočtu malých podniků

Průměrná hrubá mzda v 1. pololetí 2012 v nominálních hodnotách dosáhla 24 341 Kč, vzrostla shodně v obou sférách o 2,8 %, přičemž ve většině sekcí NACE klesl evidenční počet zaměstnanců (podle této statistiky o 0,7 %).

Nejvyšší průměrná mzda byla v sekci peněžnictví a pojišťovnictví (51 380 Kč, růst o 3,7 %), nejnižší v ubytování a stravování (13 324 Kč, růst o 0,2 %). Nadprůměrný růst vykázal i zpracovatelský průmysl (3,8 %); vysoce nad průměrem byla sekce zdravotní a sociální péče (5,0 %). K pomalému nárůstu v nepodnikatelské sféře přispívala svým úsporným programem veřejná správa a obrana, kde při poklesu evidenčního počtu o 2,9 % mzda vzrostla o 2,2 %.

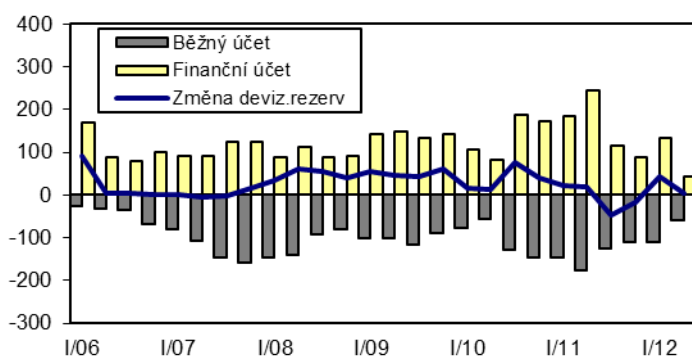
Směrem k růstu průměrné mzdy výrazně působily mimořádné (nepravidelné) odměny a prémie klíčovými pracovníky. Ve 2. čtvrtletí dále přispělo i to, že na rozdíl od předchozího roku květnové svátky mnozí zaměstnanci využili na výhodné prodloužení dovolené, která je placena průměrem předchozího období.

Vztah takto definované průměrné mzdy a možností spotřeby domácností a úspor není jednoznačný ani jednoduchý, neboť příjmová situace se dále polarizuje. Přibližně 2/3 zaměstnanců nedosahují úrovně průměrné mzdy a jejich spotřeba je omezoována a úspory jsou spíše spotřebovávány. Zaměstnanci s příjmy lehce nad průměrem patrně rovněž racionalizují spotřebu, aby mohli posilovat rezervy. Pouze zaměstnanci s příjmy výrazně vyššími než průměr svou spotřebu patrně neomezují a jsou hlavními přispěvateli k růstu objemu bankovních úspor.

5. Platební bilance

Běžný účet platební bilance (BÚ) skončil v 1. pololetí 2012 aktivem ve výši 16 mld. Kč. Přebytek vznikl na obchodní bilanci a bilanci služeb. Bilance výnosů a běžných převodů skončily v pasivu. Finanční a kapitálový účet byly přebytkové o 14, resp. 1 mld. Kč.

Graf č. 8: Platební bilance

Pramen: ČNB, propočty MF, roční klouzavé úhrny, mld. Kč

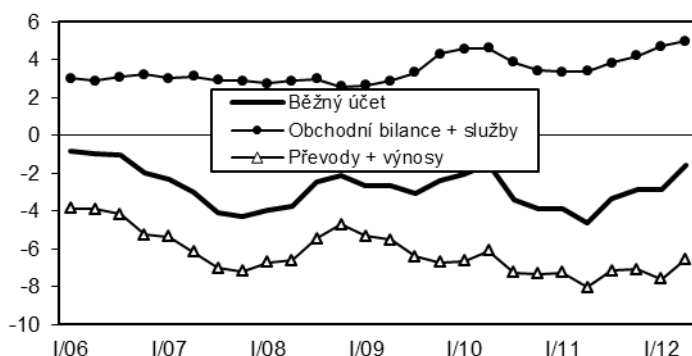
5.1. Běžný účet

Přechod bilance běžného účtu z pasiva do aktiva a její meziroční zlepšení o 50 mld. Kč souviselo se zvýšením přebytku obchodní bilance a poklesem schodku bilance výnosů. Přebytek na bilanci služeb se meziročně snížil, bilance běžných převodů přešla z aktiva do pasiva. V ročním klouzavém úhrnu se vnější nerovnováha, vyjádřená poměrem deficitu BÚ k HDP meziročně zlepšila z $-4,6\%$ na $-1,5\%$. Schodek běžného účtu v tomto rozsahu nezakládá rizika pro makroekonomické nerovnováhy. Poměr výkonové bilance (zahraniční obchod se zbožím a službami) k HDP byl lepší o 1,6 p.b. a činil $5,0\%$.

Přebytek obchodní bilance dosáhl 101 mld. Kč⁵, což znamenalo meziroční zlepšení o 38 mld. Kč. Výsledek byl dosažen při růstu celkového obratu zahraničního obchodu se zbožím, když vývoz se zvyšoval rychleji než dovoz.

Bilance služeb skončila přebytkem 26 mld. Kč, tj. o 9 mld. Kč meziročně méně. Celkové výdaje rostly rychleji než příjmy. Zhoršení bilance souviselo se silným růstem dovozu tzv. ostatních služeb (např. obchodní operace se zbožím, zprostředkovatelské a poradenské služby a služby výpočetní techniky) při stagnaci jejich prodejů. Bilance cestovního ruchu se meziročně zlepšila, stejně jako bilance dopravních služeb zvýšením vývozem služeb silniční a železniční přepravy nákladů.

Graf č. 9: Poměr běžného účtu a jeho složek k HDP

Pramen: ČNB, propočty MF, v % na bázi ročního klouzavého úhrnu

Schodek bilance výnosů, který je vedle obchodní bilance rozhodující pro výsledné saldo běžného účtu, se meziročně snížil o 32 mld. Kč na 108 mld. Kč. Nižší byl odliv investičních výnosů z přímých zahraničních investic, zlepšila se i bilance náhrad zaměstnancům.

⁵ V cenách FOB v národní metodice platební bilance.

Bilance běžných převodů skončila schodkem 3 mld. Kč, který znamenal meziroční zhoršení tohoto účtu o 12 mld. Kč. Výsledek ovlivnil především pokles čistých příjmů z rozpočtu EU a také trvalý schodek soukromých převodů.

5.1.1. Obchodní bilance podle ČSÚ

Český statistický úřad zveřejňuje informace o zahraničním obchodě se zbožím (ZO) ve dvou metodikách⁶:

1. statistika ZO v národním pojetí
2. přeshraniční statistika ZO (původně celní statistika)

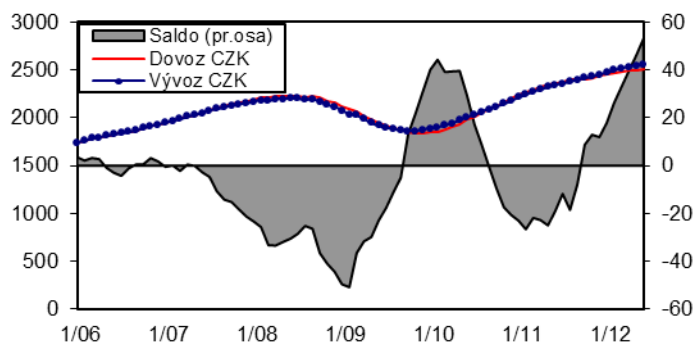
Výsledky obou statistik jsou významně odlišné. Pro vývoj ZO lze považovat za relevantní statistiku ZO v národním pojetí. Ta má – na rozdíl od dat přeshraniční statistiky - přímou návaznost na platební bilanci a národní účty, což je důležité pro posouzení makroekonomické ne/rovnováhy země.

V metodice národního pojetí poskytuje ČSÚ agregovaná měsíční data o vývozu a dovozu a dále čtvrtletní údaje v členění jednomístné komoditní nomenklatury SITC a strukturu ZO podle teritoriálních seskupení vč. čtyř zemí (Německo, Slovensko, Rusko a Čína), všechna data od roku 2005.

Národní pojetí ZO

Český zahraniční obchod navázal v 1. pololetí 2012 na dynamický růst z roku 2011 a jeho obrat dosahoval historicky nejvyšších objemů. Vlivem zpomalování vnější a poklesu domácí poptávky se však jeho dynamika v průběhu pololetí snížila. Vývoz převyšoval dovoz a aktivní saldo obchodní bilance se zvyšovalo.

Graf č. 10: Obchodní bilance – národní pojetí

Pramen: ČSÚ, propočty MF, roční klouzavé úhrny, mld. Kč

Za 1. pololetí 2012 vzrostl obrat českého zahraničního obchodu podle předběžných údajů ČSÚ o 7,4 % a dosáhl hodnoty 2 602,0 mld. Kč, tj. o 180,3 mld. Kč meziročně více při růstu vývozu o 9,1 % a dovozu o 5,8 %. Přebytek obchodní bilance se zvýšil na 62,6 mld. Kč (meziročně o 41,2 mld. Kč více). Oslabení koruny znamenalo nižší růst obchodu vyjádřeného v eurech – vývozu o 5,5 % a dovozu o 2,4 %.

⁶ Statistika ZO v národním pojetí – za vývoz a dovoz jsou považovány transakce, při nichž dochází ke změně ekonomického vlastnictví mezi rezidentskou a nerezidentskou právnickou nebo fyzickou osobou. Přeshraniční statistika ZO – operace s nefinančními aktivy, při nichž dochází k přechodu hranic České republiky. Tomuto pojetí odpovídá a je využívána celní statistika o obchodu se zeměmi mimo EU (Extrastat) a statistika o obchodu mezi členskými státy EU (Intrastat). V obou pojetích je vývoz v metodice FOB a dovoz CIF.

Tabulka č. 8: Komoditní struktura

Třídy SITC	Vývoz			Dovoz			Změna salda v mld.
	Index(%)	Podíl (%)		Index(%)	Podíl (%)		
	2012/2011	1.pol.2011	1.pol.2012	2012/2011	1.pol.2011	1.pol.2012	2012/2011
Celkem	109,1	100,0	100,0	105,8	100,0	100,0	41,2
0 - Potraviny a živá zvířata	119,1	3,5	3,8	109,5	5,0	5,2	2,5
1 - Nápoje a tabák	112,8	0,7	0,7	110,8	0,6	0,6	0,2
2 - Surové materiály (s výj. paliv)	103,5	3,4	3,2	99,7	3,4	3,2	1,6
3 - Nerostná paliva a maziva	116,4	4,3	4,6	107,8	11,8	12,1	-2,5
4 - Živočišné a rostlinné oleje	202,8	0,2	0,3	98,1	0,2	0,2	1,9
5 - Chemikálie	101,3	7,4	6,9	104,1	12,6	12,4	-5,0
6 - Tržní výrobky	106,8	20,6	20,2	102,6	21,1	20,4	10,6
7 - Stroje a přepravní zařízení	109,9	48,9	49,3	107,2	35,1	35,6	28,8
8 - Průmyslové výrobky	109,1	10,8	10,8	106,3	10,0	10,0	4,4
9 - Komodity jinde nezařazené	95,3	0,1	0,1	162,7	0,2	0,3	-1,4

Pramen: ČSÚ

Od 1. čtvrtletí 2011, kdy vývoz vzrostl o silných 20,3 %, tempa jeho růstu převážně klesala až na 7,0 % ve 2. čtvrtletí 2012. Za celé 1. pololetí 2012 se vývoz zvýšil ve všech komoditních třídách s výjimkou zboží nezařazeného. Nadprůměrně rostl vývoz zemědělského a potravinářského zboží (SITC 0,1,4), nerostných paliv a nejdůležitější komoditní třídy strojů a dopravních prostředků. Naopak podprůměrný byl růst vývozu surovin /bez paliv/, polotovarů a chemikálií (SITC 2,5,6).

Od 3. čtvrtletí 2010, kdy dovoz vzrostl takřka o čtvrtinu, tempa dovozu podobně jako u vývozu klesala až na 3,7 % ve 2. čtvrtletí 2012. Za 1. pololetí 2012 se dovoz zvýšil ve všech komoditních třídách s výjimkou surových materiálů (bez paliv) a třídy živočišných a rostlinných olejů. Meziročně nižší růst celkového dovozu byl dán především pomalejším dovozem polotovarů a chemikálií.

Z teritoriálního hlediska se český zahraniční obchod postupně diverzifikuje. Od roku 2005 se snížil (v ročních úhrnech) podíl EU jako hlavního partnera na vývozu o 3,8 p.b. (na 82,0 %), a dovozu o 6,8 p.b. (na 64,8 %). V této souvislosti se zvýšily vývozy do ostatních teritorií, jako do Společenství nezávislých států (o 2,2 p.b. na podíl 5,3 %), Číny (o 0,7 p.b. na 1,0 %) a rozvojových zemí (o 0,3 p.b. na 3,7 %). Podobně vzrostl podíl těchto teritorií na celkovém dovozu – zemí SNS (o 1,0 p.b. na 8,8 %), Číny (o 5,3 p.b. na 10,5 %) a rozvojových zemí (o 1,7 p.b. na 7,4 %). Největším obchodním partnerem zůstává Německo, jeho podíl na českém exportu přesahuje 30 % a v dovozu dosahuje téměř 37 %. Dalšími významnými partnery jsou Slovensko, Polsko, Francie, Rakousko, Spojené království a Itálie. Podíl těchto sedmi zemí představuje necelé dvě třetiny českého vývozu a polovinu dovozu.

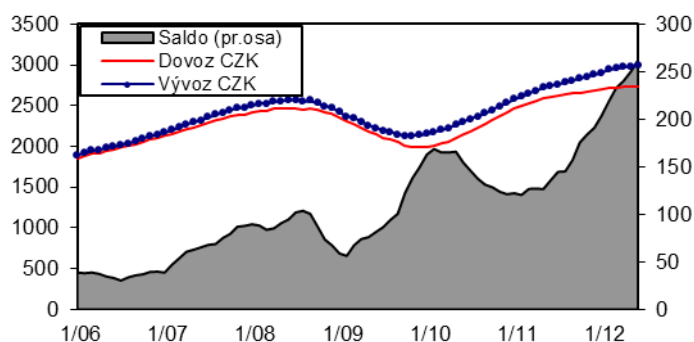
Přeshraniční statistika ZO

Podle metodiky přeshraniční statistiky vzrostl vývoz o 8,6 % a dovoz o 3,9 %. Bilance skončila přebytkem ve výši 168,7 mld. Kč (o 106,0 mld. Kč více proti statistice v národním pojetí), tj. o 70,9 mld. Kč meziročně vyšším.

Nejvyšší přebytek – 275,6 mld. Kč – za 1. pololetí 2012 vznikl v obchodě se strojírenskou produkcí. Rozhodující měrou se na tom podílel obchod se silničními vozidly aktivem 168,7 mld. Kč (nárůst o 19,7 mld. Kč). Naopak největším deficitem a také meziročním zhoršením skončila bilance obchodu s nerostnými palivy a s chemickými výrobky.

Nedůležitější pro obchodní bilanci měl nadprůměrný nárůst vývozu silničních vozidel vč. náhradních dílů (o 13,6 %), strojního zařízení pro určitá odvětví průmyslu (o 17,4 %) a výrobků z pryže (o 9,2 %). Silně rostl i vývoz výpočetní techniky.

Graf č. 11: Obchodní bilance - přeshraniční statistika

Pramen: ČSÚ, propočty MF, roční klouzavé úhrny, mld. Kč

Z významných položek strojírenských komodit rostl nejvíce opět dovoz silničních vozidel (o 14,3 %), zařízení k výrobě energie (o 17,1 %) a strojů všeobecně užívaných v průmyslu (o 7,5 %). Z nestrojírenských komodit pak dovoz ropy a ropných výrobků (o 11,3 %) a zemního plynu (o 10,3 %).

5.2. Kapitálový účet

Kapitálový účet skončil v 1. pololetí 2012 přebytkem 0,1 mld. Kč, když příjmy byly jen nepatrně nižší než výdaje při poklesu obou položek. Tento výsledek je srovnatelný s 1. pololetím 2011. Na výsledné bilanci tohoto účtu mají největší vliv toky plateb z fondů Evropské unie vykazované na kapitálovém účtu a také výnosy z prodeje emisních povolenek.

5.3. Finanční účet

Na finančním účtu byl v 1. pololetí 2012 vykázán čistý příliv zdrojů ve výši 14 mld. Kč (o 44 mld. Kč meziročně méně). Menší přebytek souvisel především s odlivem finančních prostředků v položce ostatních investic. Bankovní i podnikový sektor ve zvýšené míře poskytovaly do zahraničí vývozní úvěry, rostla i jejich depozita v zahraničí a splátky dříve přijatých prostředků. Příliv přímých investic ze zahraničí dosáhl 60 mld. Kč (o 5 mld. Kč méně). Na posílení základního kapitálu tuzemských společností přiteklo 52 mld. Kč, reinvestovaný zisk dosáhl 59 mld. Kč. V úvěrových vztazích mezi přidruženými podniky došlo naopak k odlivu prostředků, když tuzemské firmy poskytly do zahraničí finanční zdroje ve výši 51 mld. Kč. České přímé investice do zahraničí představovaly 11 mld. Kč.

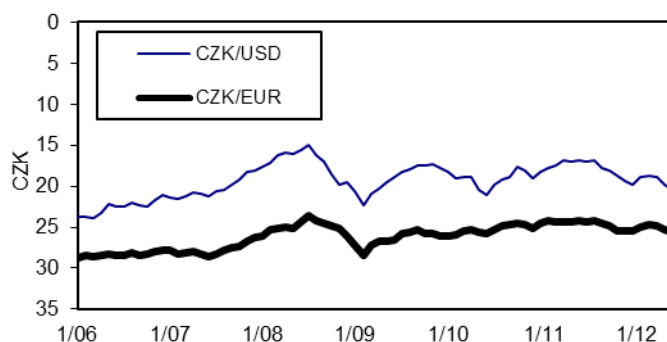
Poměr salda finančního účtu k HDP na bázi ročního úhrnu se snížil o 5,3 p.b na cca 1,1 %.

5.4. Měnové kurzy

Česká koruna se po poměrně razantním oslabení v posledním čtvrtletí předchozího roku, souvisejícím s eskalací dluhové krize v eurozóně vrátila k posilování, které však trvalo jen do poloviny března 2012. Nejistá politická a ekonomická situace v eurozóně přispěla ke zvýšení averze k riziku, které se projevilo mj. opětovným oslabením koruny. Toto období provázela poměrně vysoká volatilita kurzu.

Nominální směnný kurz koruny meziročně oslabil za 1. pololetí 2012 vůči EUR v průměru o 3,3 %. Ve vztahu k USD bylo oslabení ještě výraznější, a to o 10,6 %. Nedůvěra v brzké vyřešení problémů eurozóny se zhruba od poloviny roku 2011 projevila v posilování dolaru vůči euru. Se značnými fluktuacemi posílil dolar z hodnoty 1,44 v dubnu 2011 až na 1,25 USD/EUR v červnu 2012, což byl nejsilnější kurz od června 2010.

Graf č. 12: Nominální směnný kurz CZK vůči USD a EUR

Pramen: ČNB

5.5. Devizové rezervy

Stav devizových rezerv centrální banky k 30. červnu 2012 činil 803,8 mld. Kč, tj. 31,3 mld. EUR, což odpovídá objemu více než tří měsíců dovozu zboží a služeb.

6. Měnový vývoj a finanční trh

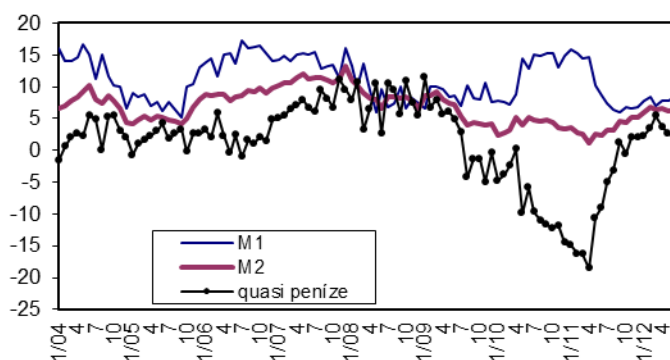
6.1. Měnový přehled

6.1.1. Měnové agregáty (pasiva)

Měnové agregáty i přes negativní makroekonomický vývoj pokračovaly v růstu. Růst peněžní zásoby (M2) dosáhl 6,4 %, což bylo o něco méně proti stejnému období roku 2011.

Růst vysoce likvidních peněz (M1) též mírně zpomalil a dosáhl 7,8 % (proti 13,2 % v 1. pololetí roku 2011). Quasi peníze (rozdíl M2 a M1) navázaly na vývoj v 2. pololetí 2011 a v 1. pololetí 2012 dosáhly mírného růstu.

Graf č. 13: Měnové agregáty

Pramen: ČNB, růst v %

Celkové vklady vzrostly v průměru o 6,7 % (výrazně rychleji než v 1. pololetí roku 2011), z toho celkové vklady domácností se meziročně zvýšily o 4,7 % a vklady podniků o 11,3 % (oproti poklesu v 1. pololetí 2011 o 1,2 %). Nárůst vkladů podniků indikuje nechuť k investování, která se dále přelévá do reálné ekonomiky.

6.1.2. Úvěry (aktiva)

Poskytnuté úvěry podnikům a domácnostem vzrostly v 1. pololetí 2012 o 4,8 % (mírně více než v 1. pololetí roku 2011). Meziroční růst úvěrů domácnostem zpomalil ze 7,0 % na 5,4 %, úvěry podnikům naopak mírně zrychlily růst na 4,1 %. Růst úvěrů domácnostem je zřejmě

dále limitován stále poměrně vysokou nezaměstnaností a velmi nízkým růstem disponibilních příjmů včetně přetrvávající opatrnosti plynoucí z nejistoty budoucího ekonomického vývoje.

Růst úvěrů podnikům v 1. pololetí 2012 pokračoval, postupně se však zpomaloval. Zvyšující se vnější nejistoty zapříčiněné dluhovou krizí v eurozóně včetně nízké domácí poptávky zřejmě snižují zájem podniků o úvěry. Růst dlouhodobých úvěrů nad 5 let (úvěry převážně investičního charakteru) dosahoval přibližně 5 % (na konci období se snížil), pokles úvěrů se splatností 1 až 5 let se pohyboval mezi 3-5 %, růst krátkodobých úvěrů do 1 roku se během pololetí též mírně snižoval. V červnu 2012 dosáhl čistý úvěr vládě 321,1 mld. Kč.

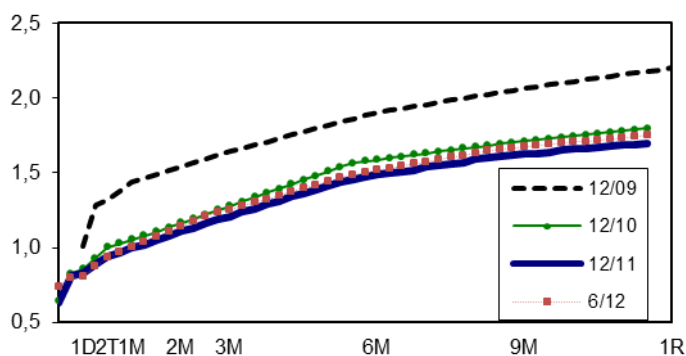
Pohledávky se selháním (non-performing loans) se u domácností mírně zvyšovaly, u firem naopak mírně snižovaly. Podíl pohledávek se selháním na celkových úvěrech domácností v červnu 2012 dosáhl 5,3 % (o 0,3 p.b. více než v prosinci 2011), u nefinančních podniků se snížil z 8,2 % na 7,8 %. Absolutní objem úvěrů se selháním činil v červnu 2012 pro domácnosti a nefinanční podniky dosáhl 123,7 mld. Kč a proti stejnému období předchozího roku byl o 1,4 mld. Kč nižší.

6.2. Úrokové sazby

Situace ohledně úrokových sazeb byla v 1. pololetí 2012 dána zhoršující se makroekonomickou situací. ECB ponechala hlavní refinanční sazbu na 1,00 % do počátku července, kdy jí dále snížila na 0,75 % (nová rekordně nízká hodnota). Americký Fed sazby nezvyšil a úrokové pásmo držel v rozmezí 0 až 0,25 %. Bankovní rada ČNB na konci června snížila základní úrokovou sazbu pro dvoutýdenní repo operace na 0,50 %, což je též nové rekordní minimum.

Průměrná hodnota tříměsíční sazby PRIBOR v 1. pololetí 2012 setrvala v souvislosti se stagnací sazeb ČNB na 1,2 %. Spread vůči 2T repo sazbě se i nadále pohyboval ve velmi úzkém pásmu mezi 0,4 a 0,5 p.b. (výše než před finanční krizí v roce 2008). Výnosová křivka mezibankovních úrokových sazeb PRIBOR se prakticky neměnila.

Graf č. 14: Krátkodobá peněžní výnosová křivka

Pramen: ČNB, % p. a.

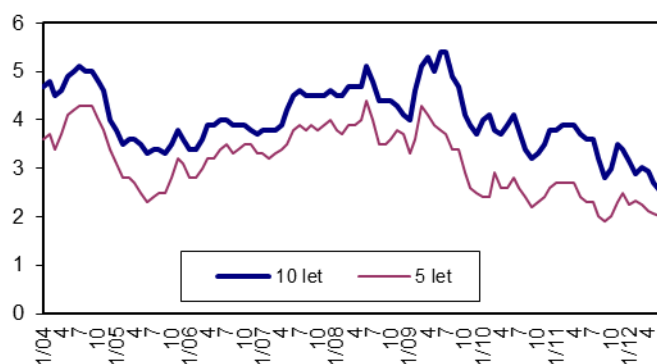
Průměrné úrokové sazby z celkových úvěrů nefinančním podnikům v červnu 2012 dosáhly 3,9 % (shodná hodnota jako v prosinci 2011), sazby z celkových úvěrů domácnostem se nepatrně snížily na 6,5 %. Stagnace úrokových sazeb u úvěrů podniků je dána makroekonomickou situací, na jedné straně jsou tu zvyšující se vnější rizika, na druhé straně nepřilíh velký zájem podniků o úvěry.

Ani průměrné úrokové sazby z celkových vkladů se v 1. pololetí roku 2012 prakticky neměnily. Sazby z celkových vkladů nefinančních podniků v červnu 2012 dosáhly 0,6 % (o 0,1 p.b. více než v prosinci 2011), sazby z vkladů domácností 1,2 % (stejně jako v prosinci 2011). Rozpětí úrokových sazeb z tržních úrokových sazeb (měřeno 3M sazbou PRIBOR)

setrvalo v dlouhodobějším kontextu na poměrně vysokých hodnotách, což zřejmě dále odráží nestabilní situaci na finančních trzích. V případě nefinančních podniků činil v červnu 2012 tento spread 2,7 p.b. (o 0,1 p.b. méně než v prosinci 2011), u domácností 5,3 p.b. (též o 0,1 p.b. méně). Vzhledem k tomu že se úrovně mezibankovních sazeb prakticky nezměnily, nebyl z této strany zatím důvod pro změny úrovní tržních úrokových sazeb.

Dluhopisový trh se v 1. pololetí 2012 vyvíjel z pohledu českých dluhopisů i přes pokračující dluhovou krizi v eurozóně poměrně příznivě. Výnosy státních dluhopisů (5letých i 10letých) byly v 1. pololetí 2012 přibližně stejné jako v předešlém období, v jeho závěru však začaly výrazně klesat. Znatelně se snižoval i spread mezi 5letými a 10letými dluhopisy. Spread mezi českými a německými konvergenčními dluhopisy se mírně zvýšil ze 176 b.b. v prosinci 2011 na 181 b.b. v červnu 2012 (během období však byl na ještě vyšších hodnotách). Obecně lze konstatovat, že české dluhopisy byly během 1. pololetí 2012 vůči pokračující dluhové krizi v eurozóně imunní.

Graf č. 15: Výnosy státních dluhopisů

Pramen: ČNB, % p. a.

Akciový trh byl charakteristický růstem v 1. čtvrtletí a následným poklesem ve 2. čtvrtletí. Index PX na BCCP na konci června 2011 dosáhl 909,9 bodů (o 1,1 % méně oproti konci prosince 2011 a o 26,5 % méně proti konci červnu 2011). Během 1. pololetí 2012 dosáhl objem realizovaných obchodů 465,8 mld. Kč, což bylo v meziročním srovnání o 4,5 % více. Na dluhové cenné papíry připadlo 71 % celkového objemu obchodů (proti 55 % ve stejném období minulého roku).

7. Veřejné rozpočty

7.1. Vývoj hospodaření veřejných rozpočtů (metodika GFS 2001)

V roce 2012 lze očekávat meziroční zlepšení vývoje hospodaření veřejných rozpočtů, nicméně s vysokou pravděpodobností dojde k mírnému překročení fiskálního cíle stanoveného pro tento rok. Za zhoršením výsledků veřejných rozpočtů oproti předpokladům v rozpočtové dokumentaci pro rok 2012 stojí horší očekávané výsledky makroekonomického vývoje, které se promítají ve snížení očekávaných daňových příjmů. Ve srovnání s původními předpoklady uvedenými v rozpočtové dokumentaci ale současně dojde ke snížení výdajů o 25,6 mld. Kč, zejména díky vládou schválenému vázání výdajů u státního rozpočtu.

Deficit veřejných rozpočtů se v roce 2012 meziročně sníží o 13,2 mld. Kč, tj. o 0,4 p.b. na 4,1 % HDP a bude činit 158,2 mld. Kč. Naopak ukazatel používaný jako základní indikátor pro fiskální cílení se meziročně o 11,6 mld. Kč zhorší na 143,0 mld. Kč, což odpovídá zvýšení o 0,3 p.b. na 3,7 % HDP. Fiskální cíl stanovený v Návrhu státního rozpočtu pro rok 2012 činil 3,3 %, lze tedy očekávat jeho zhoršení o 0,4 p.b. Po výrazném nárůstu tohoto ukazatele v roce

2009 v důsledku negativního ekonomického růstu souvisejícího s hospodářskou krizí dochází k jeho stabilizaci (viz Tabulka č. 9).

Tabulka č. 9: Vývoj veřejných rozpočtů v % HDP

	2009	2010	2011	2012 předběžná skutečnost
PŘÍJMY	37,0	37,7	37,5	38,3
VÝDAJE	43,6	42,4	42,0	42,4
SALDO	-6,6	-4,8	-4,5	-4,1
SALDO pro fiskální cílení	-6,1	-4,0	-3,5	-3,7
Hrubý veřejný konsolidovaný dluh ke konci roku	33,6	37,8	41,1	44,9

Pramen: MF

Výše uvedená data svědčí o tom, že cíl původně stanovený v Konvergenčním programu ČR v roce 2011 (v metodice ESA 95; fundamentální rozdíly viz příložený metodický box) by měl být dodržen; nicméně oproti ambicióznějšímu cíli 3,0 % z roku 2012 se zhorší.

Nejvyšší podíl na celkovém deficitu veřejných rozpočtů si standardně udržuje státní rozpočet, přestože se jeho vývoj meziročně zlepšil a deficit tak bude nižší o 33,4 mld. Kč. V meziročním porovnání se o 1,3 mld. Kč zlepšil deficit zdravotních pojišťoven na 3,8 mld. Kč, nicméně již čtvrtým rokem se očekává deficitní hospodaření. Naopak místní rozpočty se schodkem 1,5 mld. Kč zaznamenají zhoršení o 0,1 mld. Kč, mimorozpočtové fondy s deficitem 17,6 mld. Kč dokonce o 9,7 mld. Kč. Stejně jako v minulých letech se projevuje nedostatek jejich vlastních příjmů (dotační závislost je patrná zejména u Státního fondu dopravní infrastruktury). Výdajové programy fondů jsou již nastaveny, ale většina nemá v současné době dostatečné zdroje na realizaci své činnosti.

Podobně jako v roce 2011 se i v roce 2012 předpokládá rychlejší růst příjmů než výdajů (o 1,1 p.b.). Tento vývoj je pozitivně ovlivněn zejména konsolidačními opatřeními z předchozích let a také již zmíněným předpokládaným vázáním výdajů v roce 2012. Vývoj deficitů veřejných rozpočtů je patrný z výše uvedené tabulky (viz Tabulka č. 9).

V roce 2012 dojde ve srovnání s rokem 2011 k mírnému zvýšení podílu celkových příjmů na HDP o 0,7 p.b. na 38,3 %. Objem celkových daňových příjmů (vč. sociálních příspěvků) opět meziročně vzroste, a to o 2,5 %. Konsolidovaná daňová kvóta se zvýší o 0,5 p. b. a bude činit 33,0 % HDP. Porovnání očekávaných celkových daňových příjmů (vč. příspěvků na sociální zabezpečení) s rozpočtovou dokumentací nevyhází nejpříznivěji; k jejich nenaplnění by mělo dojít o 37,0 mld. Kč, přičemž vyšší očekávané inkaso zaznamená pouze daň z příjmu fyzických osob (o 0,3 mld. Kč). Naopak nižší se očekává inkaso daně z přidané hodnoty (o 21,9 mld. Kč), spotřebních daní (o 3,4 mld. Kč), pojistného na sociální zabezpečení (o 9,6 mld. Kč) a daně z příjmu právnických osob (o 2,8 mld. Kč).

Podíl výdajů na HDP se ve srovnání s předchozím rokem zvýší o 0,3 p.b. a bude činit 42,4 % HDP. V jejich struktuře dochází na rozdíl od předchozích let k viditelnějším posunům. Výdaje veřejných rozpočtů by se snad s výjimkou kapitálových měly vyvíjet lépe, než předpokládal schválený rozpočet.

Rozhodující část výdajů je realizována prostřednictvím dotací a ostatních běžných transferů (vč. sociálních dávek), ty se meziročně zvýší o 2,1 %. Dynamika sociálních dávek, které tvoří 43,2 % celkových výdajů, se meziročně zvýší a její růst bude činit 2,5 %. Jedná se především o mandatorní výdaje realizované státním rozpočtem. V jejich rámci představují nejvýznamnější podíl dávky důchodového pojištění, které tvoří cca 2/3 celkových sociálních dávek. Jejich objem se vzhledem k vysoké citlivosti na demografický vývoj pravděpodobně v budoucnu nepodaří stabilizovat bez realizace řady let zmiňované komplexní důchodové

reformy. V minulosti založená nezdravá tendence růstu těchto výdajů má na hospodaření veřejných rozpočtů negativní dopad, neboť jsou vytěšňovány ostatní veřejné výdaje, které mohou mít produktivnější formu, a tím dochází k zužování manévrovacího prostoru pro diskreční fiskální politiku. V souvislosti s deficitním hospodařením veřejných rozpočtů v předchozích letech také zcela logicky dochází k meziročnímu nárůstu výdajů dluhové služby (o 15,1 %, tj. v absolutním vyjádření o 7,2 mld. Kč).

V roce 2012 lze meziročně očekávat snížení výdajů na nákup fixních aktiv o 3,4 %, tedy další pokles pořízení dlouhodobého majetku. Jejich převážná část bude realizována územními samosprávnými celky a státním rozpočtem.

Na druhé straně nelze popřít, že efekty vázání výdajů v roce 2012 pozitivně ovlivní výdajovou stranu a tyto tendence budou mít určitý přesah také do následujících let. Aktualizované výsledky naznačují, že výdaje na mzdy a platy ve státní správě se v podstatě nezmění.

Podíl čistého peněžního toku z provozní činnosti na HDP se ve srovnání s rokem 2011 mírně zlepšil (o 0,3 p.b.) na -2,1 % HDP. Dalším ukazatelem používaným pro hodnocení fiskální politiky je saldo primární bilance, které se bude vyvíjet podobně a meziročně se zlepšit o 0,6 p.b., tj. v roce 2012 dosáhne výše -2,7 % HDP.

Schodek státního rozpočtu byl rozpočtován ve výši 106,5 mld. Kč; podle aktuálních odhadů dosáhne úrovně 111,2 mld. Kč, což je o 4,7 mld. Kč více, než činil původní předpoklad. Takto upravený deficit státního rozpočtu není metodicky shodný s deficitem prezentovaným v ostatních částech tohoto dokumentu, neboť z jeho výše je vyloučen vliv finančních operací (poskytování a splácení půjček, nákup a prodej majetkových účastí).

Ve srovnání s rozpočtovou dokumentací lze u státního rozpočtu očekávat výrazně nižší příjmy z evropských fondů a snížení daňových příjmů (především díky DPH a spotřebním daním) a příspěvků na sociální zabezpečení. Očekávané výdaje státního rozpočtu by oproti rozpočtované výši měly být nižší o 26,5 mld. Kč, po zahrnutí transakcí Národního fondu a zdrojů z privatizace o 22,8 mld. Kč. Méně by se mělo vydat především za úroky (o 22,0 mld. Kč), užití zboží a služeb a také za sociální dávky. Naopak porostou kapitálové dotace jednotkám vládního sektoru (o 8,0 mld. Kč) a běžné transfery soukromým společnostem (o 4,8 mld. Kč), jejichž růst je způsoben především dotacemi provozovatelům přenosové soustavy a distribučních soustav souvisejícími se snahou vlády zamezit nárůstu cen elektrické energie. I přes poměrně výraznou snahu redukovat celkový objem výdajů veřejných rozpočtů existuje i nadále prostor pro jejich systematickou restrukturalizaci a zefektivnění.

Také ostatní subjekty veřejných rozpočtů s výjimkou územních samosprávných celků dosáhnou podle aktuálních odhadů proti původním předpokladům horšího výsledku hospodaření - mimorozpočtové fondy celkově o 7,2 mld. Kč (Státní fond dopravní infrastruktury očekává deficit o 5,4 mld. vyšší) a veřejné zdravotní pojištění o 1,2 mld. Kč.

7.2. Dluh veřejných rozpočtů

Úroveň dluhu veřejných rozpočtů trvale narůstá, jeho výši ke konci roku 2012 odhadujeme na 1 725,4 mld. Kč – tedy 44,9 % HDP. V roce 2012 dochází sice k meziročnímu zpomalení dynamiky jeho růstu o 0,5 p.b., nicméně stále bude činit hrozivých 10,2 %.

Dluh veřejných rozpočtů je generován především deficitem státního rozpočtu, a proto má státní dluh v jeho struktuře nejvyšší váhu. Ten roste rychleji než celkový dluh, tempo jeho růstu se očekává ve výši 10,7 %. Z hlediska váhy se po státním dluhu na celkovém zadlužení nejvíce podílejí územní samosprávné celky. Očekávaný dluh státních fondů bude i v roce 2012 relativně zanedbatelný, zadlužený zůstává Státní zemědělský intervenční fond a Státní fond životního prostředí. Zdravotní pojišťovny celkové zadlužení nijak citelně nezvyšují.

Z hlediska mezinárodního srovnání není úroveň celkového zadlužení ČR zatím vysoká. Nebezpečím je již několik let vysoká dynamika růstu veřejného dluhu a také skutečnost, že byl tento růst v minulosti značně zpomalován inkasem privatizačních příjmů. Jejich vliv je v současné době téměř zanedbatelný a dosažená výše deficitu má těsnější vliv na růst dluhu. Náklady dluhové služby razantně rostou a zůstávají trvalou zátěží výdajové strany. Proto je jediným možným řešením zmírnění růstu deficitů veřejných rozpočtů, které dluh generují, v lepším případě pak trvalé dosahování přebytků primární bilance.

Očekávané výsledky hospodaření jednotlivých subjektů veřejných rozpočtů a vývoj jejich dluhu budou podrobněji popsány v sešitu Hospodaření veřejných rozpočtů, který je součástí dokumentace Návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2013.

Metodický box

Používané metodiky veřejných rozpočtů

1) Veřejné finance lze sledovat z více úhlů pohledu. **Pro účely plnění tzv. maastrichtských kritérií jsou údaje vykazovány na akruálním principu (metodika ESA 95).** Tento systém zachycuje příjmy a výdaje na základě nároků; to je v okamžiku, kdy se ekonomická hodnota vytváří, transformuje nebo zaniká nebo když pohledávky a závazky vznikají, přeměňují se nebo zanikají. Tím zohledňuje hospodaření vlády z hlediska dlouhodobé perspektivy. Nepodává ovšem informaci o likviditě systému veřejných rozpočtů. Metodika ESA 95 je používána zejména v dokumentech předkládaných EU. Saldo v této metodice je využíváno pro hodnocení fiskální disciplíny členských států EU. V této metodice jsou rovněž sestavovány fiskální cíle uvedené v Konvergenčním programu ČR.

2) **Údaje v této zprávě jsou prezentovány v metodice peněžních toků**, která má přímou vazbu na schvalovaný státní rozpočet, rozpočty státních fondů a ostatních subjektů veřejných rozpočtů. Operace běžného roku jsou sledovány na hotovostním principu, tedy v okamžiku, kdy jednotlivé subjekty realizují související peněžní tok. Příjmy a výdaje jsou zaznamenány na základě provedené platby, nikoliv na základě vzniku pohledávky, resp. závazku. Prostřednictvím této metodiky jsou sledovány vládní příjmy, výdaje, financování salda hospodaření a s tím související změna dluhu. Je také používána v rozpočtových dokumentech, protože je blízká národní metodice sledování příjmů a výdajů.

Celkové saldo veřejných rozpočtů (rozdíl celkových příjmů a výdajů z nefinančních operací) slouží pro hodnocení rozpočtové politiky se zaměřením na její dopady na finanční trhy a jejich stabilitu. Na rozdíl od metodiky ESA 95 podává informaci o likviditě veřejných rozpočtů. Příjmy ani výdaje nezahrnují operace pohybu, tj. přírůstek nebo úbytku finančního majetku, kdy se pouze mění jedna forma finančního majetku na jinou.

Saldo pro fiskální cílení představuje celkové saldo v metodice peněžních toků očištěné o dotace transformačním institucím. Vyloučen je také vliv EU prostředků (vč. operací Národního fondu), které by výsledky daného roku zkreslovaly o časový nesoulad mezi přijetím plateb z EU a jejich realizací. Cílem je očistit saldo o operace, které jsou jednorázového nebo dočasného charakteru (např. úhrada transformačních nákladů). Tento ukazatel je shodný s ukazatelem používaným v návrhu střednědobého výhledu státního rozpočtu.

Pro názornější pochopení obou metodik je možné nalézt paralelu mezi účetnictvím státu a klasickým podnikovým účetnictvím. Zatímco metodika peněžních toků poskytuje v podstatě obdobné informace jako daňová evidence podnikatele, ESA 95 poskytuje informace dostupné z jeho podvojného účetnictví. Pouze na základě kompletní informace z účetních výkazů, tedy rozvahy, výkazu zisku a ztráty a cash-flow, které jsou v různých modifikacích výsledkem účetnictví každého podnikatelského subjektu, lze posoudit zdraví podniku nebo naopak nalézt jeho slabá místa. Rovněž pro stát je znalost těchto informací nutností, což současně vysvětluje důležitost analýzy dat v obou metodikách.